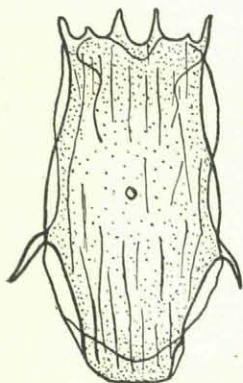

Een nieuw interessant raderdiertje voor de fauna in Nederland. In den laatsten tijd verschenen reeds een paar artikels over de Raderdiertjes of Rotatoria in „De Levende Natuur”. Mej. Dr. A. Vorstman schreef er over in Juli 1937, en Zr. Felician Hoge gaf een goede inleiding met veel geschiedkundige wetenswaardigheden in Maart 1938. Dit wijst erop dat een grotere belangstelling voor deze microscopische wezens ontstaat, zoodat we mogen hopen, dat deze groep ook wel eens heel speciaal het voorwerp van studie worden zal.

**NOTHOLCA
BIREMIS**

Toen in 1931 in de „Mededeelingen van het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België” een stukje van mij verschenen was, ontving ik van Mevr. Dr. N. L. Wibaut-Isebree Moens een brief zeggende: „Uw artikel „Observations concernant *Notholca biremis* Lev.” heb ik ontvangen en met groote belangstelling gelezen.

Mijn aantekeningen nagaande bleek, dat ik in een planktonmonster, verzameld op Schokland op 24 Juni 1927, deze soort gevonden heb, en er een tekening van gemaakt heb, zonder haar verder te determineren. Het genoemd plasje bevatte op dien datum 1,06 gram chloor per liter. Overigens vertoonde het plankton een eigenaardig mengsel

Ik zend U hierbij een tekeningetje”

Bedoeld tekeningetje gaat hierbij.

Mevrouw Wibaut-Isebree Moens was zoo vriendelijk mij ook een planktonmonster te sturen.

Het bleek weldra dat inderdaad het planktonmonster *Notholca biremis* (Ehrenberg) Levander bevatte, zoodat dit raderdiertje zeker als behoorende tot de fauna van Nederland moet beschouwd worden.

Sinds het verschijnen van het stuk in de „Meded. v. h. Koninkl. Nat. Mus. v. Belg.” is mijn aandacht gevallen op het feit dat Lucks in zijn studie „Zur Rotatoriënfauna Westpreussens” (1912) deze soort vermeldt als voorkomend in het plankton van het Sasper Meer op 14 Juni 1909, en we enkele bladzijden verder vernemen, dat het water van het Sasper Meer brak is. Maar daar kwam *Notholca biremis* maar „vereinzelt” voor.

Den roen Juni 1937 vond Lucks dezelfde soort in groot aantal in de Weichsel bij Danzig, en zegt ons dat het water der Weichsel in dit deel zeer brak is.

Nu zien we dat bijna alle onderzoekers deze soort in de maand Juni vonden, terwijl ik ze in groot aantal in Januari aangetroffen heb.

De algemeene conclusies van 1931 kunnen voorloopig nog niet gewijzigd of zelfs aangevuld worden.

Ik zei toen: „*Notholca biremis* (Ehrenberg) Levander is een zeldzame soort die op onbepaalde tijdstippen in groote massa verschijnt. Ze bezit zes voorste tanden, een huls met overlansche strepen, en heeft bij het begin van het caudale derde van het lichaam recht en links aan elke zijde een beweeglijke stekel.

De lengte verschilt van 194—250 μ , de breedte aan de mondopening 75—112 μ . De breedte van het caudale eind is 35—60 μ en ter hoogte der stekels 90—120 μ . De lengte der stekels is 30—40 μ .

Notholca biremis (Ehrenberg) Levander leeft in brakwater, langs de kusten.”

De vondst van Mevr. N. L. Wibaut-Isebree Moens komt deze conclusies nog bevestigen, en toont aan dat deze soort ook in Nederland voorkomt.

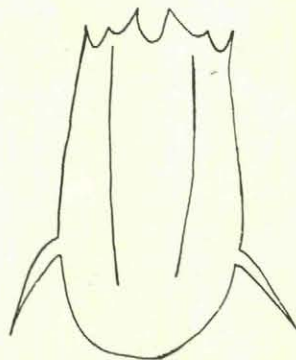
Haar verder verspreidingsgebied, en vooral haar biologie en oecologie zijn waard nog verder onderzocht te worden.

Gent (België).

Kikker-enquête. Gestreepte Pad. Van den heer Brakman, lid van het Zeeuws Genootschap ontving ik de mededeling, dat hij onder de stenen van de Westkappelse zeekering vaak een gestreept padje aantrof.

Biezeling Zind.

Het paren van Hagedissen. Eenige dagen geleden had ik het geluk een interessante waarneming te doen. Tijdens bezigheden in het bos hoorde ik geritsel vlak naast mij achter

Notholca biremis. Tekening van Mevr. Dr. N. L. Wibaut Isebree-Moens.

Prof. Dr. P. VAN OYE.

B. J. J. R. WALRECHT.

een groote heidepol. Toen ik mij voorover boog om te zien wat daar gaande was, bleken het twee hagedissen te zijn, een paartje.

Het mannetje met smaragdgroene zijden en over de rug twee lichte banen en in het midden een donkerder baan, kortom, een hagedissenmannetje in vol ornaat. Het vrouwtje was in stemmig bruin, maar ook heel mooi getekend met lichter en donkerder vlekken.

Juist op het moment dat ik ze zag (op ongeveer een meter afstand van mijn neus) greep het mannetje het wijfje vast met zijn bek, vlak voor de linker achterpoot, zoo stevig, dat haar lichaam aan die kant geheel samengeknepen werd. Toen slingerde het mannetje, met een snelle beweging van de staart, zich onder het vrouwtje door en waren op hetzelfde moment hun lichamen verbonden. Zijn rechter achterpoot over het vrouwtje heen. De copulatie duurde ongeveer 1 à 1 ½ minuut, gedurende die tijd maakten zij geen enkele beweging. Bij de beëindiging leek het mij toe dat de verbinding was als bij vogels.

Nu kwam het merkwaardige. Het mannetje bleef het vrouwtje op dezelfde manier tusschen zijn kaken geklemd vasthouden, gedurende volle 15 minuten. (Ik heb de tijd opgenomen.) Langzaam werd het vrouwtje met een wiegende beweging van de kop vooruit, of beter gezegd zijwaarts geduwd, met slechts korte pauzes, zonder los te laten. Het vrouwtje liep met de voorpoten mee, maar liet zich van achteren geheel duwen. De afstand die in die tijd werd afgelegd was ongeveer 70 à 80 cm in een boog. Toen liep het vrouwtje ineens vlug een eindje vooruit, waarbij het mannetje direct losliet. Even bleven ze weer stil zitten, het mannetje kroop iets vooruit, waarop het vrouwtje direct reageerde door zich snel uit de voeten te maken.

Ik heb nooit eerder de copulatie van hagedissen waargenomen en er ook nog nooit iets van gehoord of gelezen.

Kan iemand er iets meer van vertellen, vooral wat betreft de beteekenis van het nabadrijf? Is het iets dat in verband staat met de bevruchting of is het meer een toevallige gebeurtenis?
26 Mei 1938.

T. VAN BURKEN.

De paring van hagedissen wordt, precies zooals U ze hebt waargenomen in verschillende boeken beschreven en afgebeeld (reeds in oude werken in de vorige eeuw), toch is het zeker een groote gunst van het toeval dit in de natuur zoo in bijzonderheden te kunnen waarnemen! Het vastgrijpen van het vrouwtje door het mannetje met de kaken wordt voor alle hagedissen juist zooals U het beschrijft steeds vermeld, echter niet het lang vasthouden na de copulatie, wel minuten lang er voor. Daar het normaal schijnt te zijn, dat de copulatie eenige malen wordt herhaald is dit vasthouden en wegschuiven van het vrouwtje bij Uw waarneming misschien te verklaren als een mislukte poging tot een herhaling.

J. Hs.

Gladde Slang in Brabant. Naar aanleiding van het bericht in „D. L. N.” van 1 Juli j.l. betreffende het voorkomen van de gladde slang (*Coronella austriaca*) in Noord-Brabant, kan ik U mededelen, dat deze slang in de omgeving van Tilburg en Helmond niet zeldzaam is. Ik krijg herhaaldelijk van jongens aan het museum in Tilburg en aan de R.H.B.S. in Helmond exemplaren.

Dr. A. G. M. LIERNUR.

Goirle (N.-Br.).

Ibis in het Naardermeer. Sedert April '38 houdt een Ibis zich op in het Naardermeer. Hij heeft zich aangesloten bij de groote kolonie van Lepelaars op het „atoll-eiland” in het Bovenste. Vermoedelijk is hij wel met de Lepelaars mee gekomen. Vroeger is dat ook al eens gebeurd, altijd „alleenloopers”. Maar nu de Witbaard-Stern hier wil broeden, waarom zouden andere gasten uit het gebied van Rhône en Dounau het ook niet eens proberen met de Rijn-delta? Vooral ook, omdat de Lepelaars hier toch zoo goed gedijen.

T.

De Draaihals. Naar aanleiding van het artikel van den Heer F. Oppenoorth over de draaihals heb ik de volgende mededeelingen. De Heer Oppenoorth schrijft: „In Friesland bijv. heeft men haar (volgens Brehm) slechts éénmaal, te Tietjerk, broedend gevonden (Albarda)”. Maar ik weet met volkomen zekerheid, dat de draaihals in mijn jongensjaren broedde in Beetsterzwaag. Waarschijnlijk zal de heer W. Tolsma te 's-Gravenhage zich dat ook wel herinneren.

Verder zegt de hr. O.: „Volgens de lijst van Dr. G. J. van Oordt en Jan Verwey (1925) echter zijn geen broedgevallen uit de duinstreek bekend”. Maar ik ben in het bezit van een ei, afkomstig uit Santpoort. Niet alle waarnemingen worden altijd medegedeeld.

Amsterdam, Juni 1938.

L. DE VRIES.

Houtsnip broedend in Kennemerland. Een oude Houtsnip met drie jongen wandelde Zaterdagmiddag 18 Juni in de prachtige oude berkenbosschen van de Bloemendaalsche duinen. Wij vermoeden, dat de Houtsnip toch nog wel vaker in de duinen broedt, dan wordt opgegeven.

T.